

ZUZANA
CANDIGLIOTA
ADVOKÁTKA

Nejvyšší soud
Burešova 20
657 37 Brno

prostřednictvím

Obvodní soud pro Prahu 2
Francouzská 808/19
120 00 Praha 2

sp. zn. 17 C 40/2017

V Brně dne 1. 6. 2020

Žalobce: nezl. [REDACTED] nar. [REDACTED]

Zastoupen: zákonnými zástupci [REDACTED]
všichni trvale bytem [REDACTED]

Zastoupeni: advokátkou Zuzanou Candigliota, se sídlem Burešova 615/6, 602 00 Brno

Žalovaná: Česká republika – Ministerstvo zdravotnictví, IČO 00024341
se sídlem Palackého nám. 375/4, 128 01 Praha 2

**Dovolání proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 12. 2. 2020,
č. j. 13 Co 429/2019-156**

Příloha:

Plná moc

ZUZANA CANDIGLIOTA | ADVOKÁTKA

IČ 03746933 | datová schránka by2wpca
Reg. číslo České advokátní komory 16127
Bankovní spojení 2200755319/2010

Burešova 615/6
602 00 Brno
Česká republika

+420 607 005 043
advokatka@candigliota.cz
www.candigliota.cz

I. Úvod

Nezletilý žalobce [REDAKCE] (dále „žalobce“ nebo „nezletilý“) ve svých čtyřech měsících podstoupil očkování tzv. hexavakcínou. Bohužel to u něj vyvolalo nežádoucí reakci v podobě nevyléčitelné levostranné parézy lícního nervu těžkého stupně. Událost se stala v roce 2015, kdy ještě neexistoval právní předpis, který by explicitně upravoval možnosti náhrady újmy vzniklé v důsledku očkování. Rodiče nezletilého však mají za to, že lze odpovědnost státu v těchto situacích dovodit pomocí obecné právní úpravy. Proto se s žádostí o náhradu vzniklé újmy obrátili na soudy. Ty bohužel postupovaly formalisticky a s odkazem na absenci pasivní legitimace žalobě nevyhověly.

II. Popis rozhodných skutečností

Shrnutí skutkového stavu

Nezletilému byla v roce 2015 aplikována jedna z povinných vakcín pro děti, a to tzv. hexavakcína. Po první dávce velmi plakal a měl zarudlé stehýnko. Na konci května dostal druhou dávku. V té době byl zcela zdravý. Den po aplikaci si jeho matka všimla, že nezletilý nedovírá jedno očičko. Do týdne pak ochrnl na polovinu tváře. Rodiče s ním navštívili praktického lékaře, který je poslal na pohotovost. Tamější lékař je odkázal na oddělení dětské neurologie ve Fakultní nemocnici Brno, kde však nezletilého nechtěli přijmout, protože byl týden po vakcinaci, a proto by prý měl jít na infekční oddělení. Tam ho konečně lékaři vyšetřili a hospitalizovali. Po zhruba týdnu jej propustili s diagnózou levostranné parézy lícního nervu těžkého stupně.

Rodiče začali s nezletilým ambulantně navštěvovat neurologa MUDr. Milana Vacušku. Ten v lékařské zprávě uvádí, že újma, kterou nezletilý utrpěl, je skutečně důsledkem očkování hexavakcínou, neboť na ni bezprostředně navazuje a jiné rozumné vysvětlení pro tuto situaci neexistuje.

Stejného názoru je také MUDr. Zlatava Jirsenská, vedoucí očkovačského centra při Klinice dětských infekčních nemocí FN Brno. Ta koncem června 2015 další očkování chlapce pozastavila a po vyloučení infekčních příčin diagnostikovala dg. T881 – jiné komplikace po imunizaci a nahlásila nežádoucí reakci Státnímu úřadu pro kontrolu léčiv.

Rodiče s nezletilým vyzkoušeli mnohá vyšetření, terapie a rehabilitace. Bohužel, bezúspěšně. Byť je dnes již čtyřletý Honzík statečný a šikovný (s vadou se postupně učí žít a fungovat), vyléčení se nejspíš nikdy nedočká. V současné době jsou nezletilý a jeho rodina omezeni zejména v následujících oblastech:

- nezletilý nemůže své levé očičko zcela dovrít, proto je třeba mu ho neustále prokapávat,
- diagnostické, léčebné a rehabilitační výkony má spojené s nepříjemnými pocity a mnohdy až s utrpením (např. lumbální punkce, odběry, krve, akupunktura apod.),
- rodiče musí s nezletilým na častá vyšetření dojíždět do Brna, což omezuje otce v práci,
- léčebné výlohy za nezletilého jsou pro rodinu s dvěma dalšími dětmi velmi nákladná (např. léčba laserem nebo akupunktura).

V červnu roku 2016 se rodiče nezletilého obrátili na Ministerstvo zdravotnictví ČR (dále také „ministerstvo“) s žádostí o náhradu újmy na zdraví způsobené nezletilému povinným očkováním.

V prosinci daného roku však ministerstvo rodičům sdělilo, že české právo nezakládá odpovědnost státu za tento typ újmy, a proto mu žádnou kompenzaci nepřiznalo.

Nezletilý se tak prostřednictvím svých rodičů obrátil s návrhem na odškodnění ve výši 4.000.000,- Kč na obecné soudy.

Shrnutí právní argumentace soudů nižší instance

Obvodní soud pro Prahu 2 svým rozsudkem ze dne 19. 3. 2019, č. j. 17 C 40/2017-129, žalobu zamítl a navíc nezletilému uložil povinnost uhradit žalované straně, tedy ministerstvu, náklady řízení ve výši 900,- Kč. Soud své rozhodnutí odůvodnil tak, že stát může být za újmu odpovědný pouze v souladu se zákonem č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Očkovací látku však aplikuje poskytovatel zdravotních služeb, který není pověřen k výkonu státní správy a z tohoto důvodu se na něho zmíněný zákon nevztahuje. Proto nemůže být odpovědný stát.

Explicitně právní předpis neurčuje, kdo je za újmu způsobenou nežádoucími účinky aplikovaného povinného očkování odpovědný. K možnosti využití právní analogie soud uvedl, že zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem nenabízí obdobné právní pravidlo, dle kterého by mohl v případech, jako je ten žalobcům, dovodit odpovědnost státu. K aplikaci tzv. *analogie iuris* pak dodal, že úkolem soudu není dotvářet právo tam, kde to zákonodárce vědomě neučinil.

Na základě toho soud dovedl absenci pasivní legitimace ministerstva. Dokazování přitom neprovedl vůbec, neboť ho neshledal potřebným.

Proti rozhodnutí soudu první instance bylo podáno odvolání k Městskému soudu v Praze. Ten vydal rozsudek ze dne 20. 2. 2020, č. j. 13 Co 429/2019-156, kterým rozhodnutí soudu prvního stupně ve výroku o věci samé potvrdil a ve výroku o nákladech řízení změnil tak, že je straně žalované nepřiznal. Odvolací soud se přitom plně ztotožnil se soudem první instance v jeho závěru, že v této věci není žalovaná strana pasivně legitimována. V odůvodnění svého rozhodnutí zopakoval argumentaci soudu prvního stupně a jen stručně ji doplnil.

Odvolací soud konstatoval, že odpovědnost za újmu vzniklou v důsledku očkování české právo neupravuje. Dle odvolacího soudu nelze aplikovat jak zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, tak občanský zákoník ani jiné právní předpisy. Uvedené údajně plyne z ustanovení *obiter dictum* nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 19/14. Odvolací soud také zopakoval, že jeho úkolem není dotvářet právo pro situace, které se zákonodárce účelně rozhodl neupravit. Co se týče nákladů řízení, přihlédl soud k postavení žalobce, jakožto k osobě nezletilé a nemajetné. Proto zrušil předmětné ustanovení rozhodnutí soudu prvního stupně o povinnosti nezletilého zaplatit státu náklady řízení. Proto povinnost uhradit náklady řízení zrušil.

Obě uvedená rozhodnutí a jejich odůvodnění jsou natolik formalistická, že narušují základní principy a hodnoty demokratického právního státu, jakými jsou ochrana života a zdraví člověka, princip právní jistoty, dobrých mravů, legitimního očekávání, pravidlo, že nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu, jakož ani těžit z protiprávního stavu, který vyvolal nebo nad kterým má kontrolu. Soudy svým přehnaně formalistickým výkladem práva straní státu, který nepřijetím odpovědnosti za

újmou způsobenou povinným očkováním zasahuje do základních práv a svobod svých občanů, jakož i porušuje své závazky z Úmluvy o lidských právech a biomedicíně.

III. Přípustnost dovolání

Podle ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“) je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak. V tomto případě jde o právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to sice - **zda je za újmu na zdraví způsobenou v důsledku povinného očkování v období mezi 1. 1. 2014 a účinností zákona o náhradě újmy způsobené povinným očkováním odpovědný stát.**

Z ustálené judikatury Ústavního a Nejvyššího soudu navíc vyplývá, že přípustné je dovolání i tehdy, jestli napadeným rozhodnutím odvolacího soudu bylo zasaženo do základních práv dovolatele. To dopadá i na případ tohoto dovolání.

Žalobce podává dovolání v souladu s ust. § 240 odst. 1 OSŘ ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu, které mu bylo doručeno dne 1. 4. 2020.

IV. Argumentace

„Nikdo nemůže snášet bolest ani jiné utrpení za to, že byl ve veřejném zájmu nucen podrobit se veřejnému očkování, v jehož důsledku se zhoršil jeho zdravotní stav natolik, že přesáhl únosný rámec předvídatelných nepříznivých běžných následků“ – prof. JUDr. Ivo Telc, CSs.¹

Odpovědnost za újmu způsobenou povinným očkováním za účinnosti zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Před přijetím nového kodexu soukromého práva v roce 2014 platilo v souvislosti s újmou způsobenou povinným očkováním ustanovení § 421a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, zakotvující pravidlo zvláštní objektivní odpovědnosti poskytovatele zdravotních služeb, který danou očkovací látku poškozenému pacientovi aplikoval. Této odpovědnosti se přitom poskytovatel zdravotních služeb nemohl zprostit. Zákonnými předpoklady ke vzniku tohoto odpovědnostního poměru byl vznik škody, který má původ v povaze přístroje nebo jiné věci, a příčinná souvislost mezi nimi. „*Jinou věcí*“ se v pak v oblasti poskytování zdravotních služeb rozumělo také aplikování léku či léčebnému přípravku pacientovi. Újma tedy musela být způsobena okolnostmi plynoucími přímo z povahy léku, přičemž nezáleželo na tom, zda poskytovatel postupoval *lege artis* či nikoli.²

¹ Spravedlivá náhrada újmy způsobené veřejným očkováním, TELC. 2017. Zdravotnické právo a bioetika provozovaný Ústavem státu a práva AV ČR. Dostupný zde: <https://zdravotnickepravo.info/spravedлива-nahrada-ujmy-zpusobene-verejnym-ockovanim>

² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3953/2014

Jakou změnu přinesl v roce 2014 nový občanský zákoník?

Způsob vypořádání se s odpovědností za újmu způsobenou povinným očkováním, který tu platil do roku 2014, byl kritizován. A to hlavně ze strany poskytovatelů zdravotních služeb, kteří odpovídali za újmu způsobenou nežádoucími účinky očkovacích látek, aniž by ji zapříčinili či jí mohli předcházet. V novém občanském zákoníku zákonodárci od tohoto pravidla upustili. Opomněli přitom však jasně určit, kdo tuto odpovědnost ponese nyní.

Česká republika v roce 2001 ratifikovala Úmluvu o lidských právech a biomedicině (dále jen „Úmluva“), která je součástí našeho právního řádu. V rámci ní se stát zavázal k přijetí odpovídající právní úpravy k ochraně každého člověka před zásahem do důstojnosti, svébytnosti, integrity a dalších základních práv a svobod každého člověka při aplikaci biologie a medicíny. **Podle čl. 24 Úmluvy má pak osoba, které vykonaným zákrokem vzniklo nepřiměřené poškození, resp. újma, právo domáhat se spravedlivé náhrady, a to v souladu se zákonem.** Odstraněním objektivní odpovědnosti poskytovatele zdravotních služeb za újmu způsobenou povinným očkováním z občanského zákoníku a nepřijetím odpovědnosti za tuto újmu stát porušil svůj pozitivní závazek přijmout potřebnou právní úpravu pro ochranu zmíněných práv a svobod dle Úmluvy. Lidé, jako je nezletilý žalobce, tak ztratili možnost dosáhnout alespoň částečného zadostiučinění za utrpěnou újmu způsobenou povinným očkováním. Tento stav přetrvával až do 8. 4. 2020, kdy vstoupil v účinnost nový zákon č. 116/2020 Sb., o náhradě újmy způsobené povinným očkováním.

Nový zákon po více jak šesti letech právního vakua plného nejistoty a nespravedlnosti výslovně upravuje kdo a jak se může domáhat náhrady újmy způsobené povinným očkováním. K velkému zklamání rodičů nezletilého však tento právní předpis nepamatuje na ty, kteří utrpěli újmu před účinností nového zákona, tj. v době mezi 1. 1. 2014 a 8. 4. 2020. Navzdory tiskové zprávě Ministerstva zdravotnictví ČR, ve které se ministr Adam Vojtěch nechal slyšet, že cílem tohoto zákona je řešit nepříznivý právní stav, ve kterém se děti, jako je nezletilý žalobce, nemohou úspěšně domáhat náhrady jim vzniklé újmy. Ministr také uvedl, že byť je podobných případů velice málo,³ stát má zájem pomoci těmto dětem a jejich rodinám a zvýšit tak důvěru v povinné očkování.⁴ Bohužel však pro ty rodiny, které kvůli doteď nejasnému právnímu stavu nebyly úspěšné s uplatněním práva na náhradu újmy vzniklé v důsledku povinného očkování, se nic nezměnilo. Stát zavřel oči nad dosavadními oběťmi jeho neochoty přijmout za tyto případy odpovědnost a dělá, jako kdyby neexistovaly. Argument zákazu pravé retroaktivity zákona je v tomto ohledu naprosto nepřiměřený až krutý. Pokud se podíváme na výjimku z tohoto zákazu z trestního práva, kdy se pro pachatele trestného činu se použije pozdější trestněprávní předpis vždy, když je vůči němu mírnější, můžeme se ptát, proč pachateli trestného činu přiznáme mírnější trest a oběti újmy z povinného očkování a nečinnosti státu necháme trpět bez náhrady.

³ Pro podrobné statistiky nahlášených nežádoucích účinků očkování viz Informační zpravodaj – nežádoucí účinky léčiv, který každoročně vydává Státní úřad pro kontrolu léčiv, byť v jeho statistikách nejsou zahrnuta hlášení vzácných nežádoucích účinků, jaké se objevily např. v Honzíkovo případě. Dostupný zde:

<http://www.sukl.cz/sukl/nezadouci-ucinky-leciv-informacni-zpravodaj>.

⁴ Viz Tisková zpráva Ministerstva zdravotnictví ČR ze dne 8. 4. 2020. Dostupná zde:

https://www.mzcr.cz/dokumenty/dneskem-nabyva-ucinnosti-zakon-o-nahrade-ujmy-zpusobene-povinnym-ockovanim_18971_1.html

Stát porušil své pozitivní i negativní závazky

Ústavní soud k otázce újmy vzniklé aplikací povinné očkovací látky vyslovil *obiter dictum*.⁵ V něm říká, že „stanoví-li stát sankci pro případ odepření povinnosti strpět vakcinaci, musí se zamýšlet i nad situací, při níž eventuálně způsobí výkonem práva očkované osobě újmu na zdraví.“ Ústavní soud přitom podotýká, že prostor k odškodnění nabízí již samotná Úmluva o lidských právech a biomedicíně, která v již zmíněném článku 24 mluví o „spravedlivé náhradě“ za „nepřiměřené poškození“ zdraví způsobené zákrokem stanoveným zákonem. Předmětem úvahy o způsobu odškodnění může být dle Ústavního soudu také úprava náhrady újmy dle občanského zákoníku.

Každý má dle čl. 31 Listiny základních práv a svobod právo na ochranu svého zdraví a integrity. Součástí tohoto práva je také princip plného odškodnění za utrpěnou újmu na zdraví.⁶ V případě střetu základního práva, jakým právo na zdraví je, s veřejným zájmem, např. v podobě ochrany veřejného zdraví, nesmí případné opatření omezující toto základní právo svými negativními důsledky přesahovat pozitiva, která představuje veřejný zájem na těchto opatřeních.⁷

Tím, že stát nepřijal explicitní právní úpravu k možnosti úspěšného uplatnění práva na náhradu újmy způsobené povinným očkováním a nepřevzal za tento typ újmy odpovědnost, porušil své pozitivní závazky dle Úmluvy o lidských právech a biomedicíně a dle Listiny základních práv a svobod. Tím, že soudy nižší instance neumožnily nezletilému žalobci se úspěšně domoci svého práva na odškodnění, došlo také k porušení negativního závazku státu nezasahovat mu do jeho práva na zdraví. Nečinnost státu ve vztahu ke svým povinnostem však nemůže jít k tíži člověka, který v rámci státem daných povinností utrpěl újmu. Takový stav vyvolává dojem, že je tento člověk pouhým objektem státní moci, které se musí podrobit bez možnosti ochrany.⁸ V souladu s judikaturou Ústavního soudu však máme za to, že odpovědnost státu lze dovodit i z jiných právních pravidel.

Využití právní analogie

Při úvahách o odpovědnostním právním poměru za újmu způsobenou státem nařízenou vakcinací je na základě výše uvedeného čl. 24 Úmluvy, jakož i dle ustanovení § 10 občanského zákoníku, nutné postupovat dle těchto tří kritérií:

- 1) existuje-li přímý právní předpis, který konkrétně upravuje podmínky a postup uplatnění práva na náhradu uvedené újmy, použije se tento předpis (viz nový zákon o náhradě újmy způsobené povinným očkováním),
- 2) pokud výslovné právní pravidlo neexistuje, je v souladu s ustanovením § 10 odst. 1 občanského zákoníku možné využít tzv. *analogie legis* a posoudit daný právní případ dle ustanovení, které je mu co do obsahu a účelu nejbližší,
- 3) pakliže takové ustanovení nenajdeme, měl by být případ posouzen dle principů spravedlnosti. Občanský zákoník také v ustanovení § 10 odst. 2 uvádí, že je možné využít zásad, na kterých tento kodex stojí. Ty se v mnohém kryjí se zásadami spravedlnosti.

⁵ Viz nález Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 19/14

⁶ Viz nález Ústavního soudu ze dne 5. 12. 2012, sp. zn. IV. ÚS 444/11

⁷ Viz nález Ústavního soudu ze dne 25. 1. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 15/10

⁸ Viz nález Ústavního soudu ze dne 18. 8. 2009, sp. zn. I. ÚS 557/09

Neexistuje-li tedy explicitní právní úprava pro řešení daného případu, je možné se v uplatnění svého práva opřít o právní pravidla vztahující se na obdobné případy nebo by se mělo využít obecnějších právních pravidel ekvity, na kterých stojí dnešní demokratický právní stát. A lidé legitimně očekávají, že v případě, kdy stát odmítá za nedodržení svých závazků převzít odpovědnost, dostane se jim ochrany alespoň před soudem, který by měl právo vykládat v souladu s ústavou a principy spravedlnosti. Bohužel, v případě nezletilého se tomu tak nestalo.

Dle Eliáše existují dvě protikladné tendence soudního rozhodování. Prvním je formalistický přístup, který lpí pouze na povrchním jazykovém výkladu bez přihlídnutí k právním zásadám a ústavní konformitě.⁹ Druhým přístupem je voluntaristický aktivismus, při kterém dochází k užívání textu zákona proti jeho smyslu a obsahu. Obě tyto tendence představují špatnou soudní praxi a ohrožují právní jistotu lidí v ochranu jejich zaručených práv.

V případě nezletilého také došlo k příliš formalistickému přístupu jak ze strany soudu prvního stupně, tak ze strany odvolacího soudu.¹⁰ Oba soudy postavily odůvodnění svých zamítavých výroků na skutečnosti, že pro dovození odpovědnosti státu za újmu způsobenou nezletilému neexistuje právní předpis. Oba se tak zastavily na prvním z výše uvedených bodů postupu aplikace právních pravidel a nijak se nezabývaly možností využití právní analogie.

Analogie legis

Jelikož k dovození odpovědnosti státu za újmu, kterou Honzík utrpěl, neexistuje přímo aplikovatelné právní pravidlo, přirovnávají Honzík a jeho rodiče tento případ k odpovědnosti způsobenou provozem zvláště nebezpečným dle ustanovení § 2925 občanského zákoníku. K tomu, aby bylo možné toto ustanovení označit za vhodné k aplikaci na Honzíkův případ, musí jít o tzv. relevantní podobnost, která nastane, když jsou si dva případy podobné z hlediska účelu nebo hodnoty, kterou chrání.¹¹

V případě ustanovení § 2925 jde o ochranu před vznikem újmy v prostředí zvláště nebezpečného provozu, kde nelze předem vyloučit možnost vzniku závažné újmy ani při vynaložení řádné péče provozovatele závodu nebo jiného zařízení. Dle ustálené judikatury se „*provozem zvláště nebezpečným*“ rozumí „*provoz, s nímž je spojena možnost zvýšeného nebezpečí vzniku závažných škod. Zdrojem zvýšeného nebezpečí mohou být i věci, jejichž užívání má za určitých okolností vedlejší škodlivé účinky, které nejsou plně ovladatelné člověkem a s nimiž je spojen vysoký stupeň pravděpodobnosti vyvolání újmy*“.¹² „*Jiným zařízením*“ je takové zařízení, které je zvláště nebezpečné, tj. například se v něm pracuje

⁹ ELIÁŠ, Karel. Nový občanský zákoník ve Sbírce zákonů. Právní rozhledy. 2012, č. 7, s. 229-234

¹⁰ Právní formalismus přitom žalobce nechápe jako pouhé pejorativní označení mechanického postupu soudu. Žalobce si je vědom toho, že formální pravidla lidé potřebují k jasnému a rychlému rozhodování. Má však za to, že způsob, jakým si soudy nižší instance právo vyložily, jen slepě sleduje psané právo bez toho, aniž by soudy zkoumaly hodnoty a principy implicitně v českém právním řádu obsažené. Žalobce se pak plně ztotožňuje se Solumem, který řekl, že „*soudy mohou rozhodovat případy na základě formálně platných pravidel. Ne však vždy a za každých okolností. Vždy je třeba zkoumat právní pravidla v jejich širším kontextu a účelu.*“ K tomuto viz SOBEK, Tomáš. Argumenty teorie práva. Praha: Ústav státu a práva, 2008. ISBN 978-80-904024-5-4, str. 244-245. V Honzíkově případě však k takové korekci nedošlo.

¹¹ LAVICKÝ, Petr. § 10 [Analogie]. In: BÍLKOVÁ, Jana a spol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 99.)

¹² Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 31. 5. 1983, sp. zn. 1 Cz 13/83

s látkami, které mohou člověku způsobit zvlášť závažnou újmu na zdraví. Není přitom nutné, aby šlo o provoz výdělečný.¹³

Z uvedeného neplyne žádná skutečnost, která by bránila označit za provoz zvlášť nebezpečný také poskytování zdravotních služeb v souvislosti s aplikací vakcinačních látek. Ty totiž způsobílé přivodit závažnou újmu jsou. A to i v případě, že lékař při aplikaci vakcíny ničeho nezanedbá. Relevantní podobnost případu nezletilého s odpovědností za újmu způsobenou provozem zvlášť nebezpečným zde tedy je a ustanovení § 2925 občanského zákoníku tak mohlo být soudem analogicky použito.

Klade-li si nyní soud otázku, proč by měl stát odpovídat za újmu způsobenou očkováním, když vakcínu aplikoval poskytovatel zdravotních služeb, je třeba si uvědomit následující. Poskytovatel zdravotních služeb není při aplikaci očkovací látky nositelem veřejné moci, která mu ani nebyla svěřena zákonem či na základě zákona. Na tento právní případ se tedy nevztahuje zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Určitá korelace mezi státem a poskytovatelem zdravotních služeb tu však je.

Podívejme se na ustanovení § 2914 občanského zákoníku upravujícího postavení pomocníka při výkonu jiné činnosti, než je plnění dluhu. Smyslem tohoto ustanovení je pravidlo, že „*kdo má prospěch z činnosti pomocníka, měl by nést i riziko jeho selhání*“.¹⁴ Osoba, která využila služeb pomocníka ke své činnosti, je tedy povinna nahradit případnou újmu objektivně, tj. bez ohledu na její zavinění. Zákon o ochraně veřejného zdraví v ustanovení § 46 odst. 5 říká, že orgán ochrany veřejného zdraví požádá poskytovatele zdravotních služeb k aplikaci vakcíny a ten je povinen této žádosti vyhovět. Stát má tedy nad poskytovatelem zdravotních služeb v tomto poměru nadřízené postavení a využívá ho jako instrument k zajištění povinného očkování. Vzhledem k těmto skutečnostem je možné konstatovat, že také § 2914 splňuje podmínku relevantní podobnosti a je možné ho k řešení případu nezletilého analogicky použít.

Analogie iuris

Pokud soud první instance i odvolací soud měly za to, že na Honzíkův případ náhrady újmy nebylo možné využít popsany postup *analogie legis*, měly se zabývat otázkou, jak nejlépe využít *analogie iuris* v souladu s ustanovením § 10 odst. 2 občanského zákoníku a řešit případ dle principů ekvity. To se bohužel nestalo.

Obecně uznané zásady spravedlnosti jsou jedním z pramenů práva a aplikují se *praeter legem*.¹⁵ Mezi tyto prameny se řadí také zásady, na nichž spočívá občanský zákoník,¹⁶ který je potřeba vzít v řešení odpovědnosti za újmu způsobenou v důsledku povinného očkování do úvahy, jak uvedl Ústavní soud.¹⁷ Tyto zásady není možné taxativně vyjmenovat, nicméně se mezi ně řadí např. rovnost, svoboda, legitimní očekávání, proporcionalita, ochrana slabší strany, zákaz zneužití práva, dobré mravy apod. Soud by měl také přihlédnout ke zvyklostem soukromého života, kdy není akceptovatelné, aby za způsobenou újmu, která nenastala v důsledku přičinění člověka, který ji utrpěl, ani nejde o tzv. *vis maior*, nebyl nikdo odpovědný. O to víc je absurdní situace, kdy stát stanoví rodičům povinnost nechat očkovat

¹³ BEZOUŠKA, Petr. § 2925 [Škoda způsobená provozem zvlášť nebezpečným]. In: HULMÁK, Milan a spol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1605.

¹⁴ Viz BEZOUŠKA, Petr. § 2914 [Přičitatelnost újmy způsobené pomocníkem]. In: HULMÁK, Milan a spol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1577

¹⁵ LAVICKÝ, Petr. § 10 [Analogie]. In: BÍLKOVÁ, Jana. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 99.

¹⁶ Viz náleží Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97.

¹⁷ Viz náleží Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 19/14

své děti, ale za újmu, kterou tyto děti v důsledku očkování utrpí, nebudou nijak kompenzovány. V zaměstnání by také bylo zcela absurdní, aby zaměstnanci nebyla nahrazena újma, která mu vznikla v důsledku řádného plnění pracovního úkolu.

V případě odpovědnosti za újmu způsobenou povinným očkováním nejde o právní poměr, který by tu nikdy neexistoval. Naopak jde o diskontinuitu práva, kdy zákonodárce před rokem 2014 konkrétně stanovil, kdo a jakým způsobem odpovídá za újmu způsobenou povinným očkováním, a s přijetím nového občanského zákoníku výslovnou úpravou tohoto typu odpovědnosti odstranil. Je pravdou, že odpovědnost za tuto újmu dle občanského zákoníku z roku 1964 nebyla (hlavně vůči poskytovateli zdravotních služeb, který vakcíny aplikoval) spravedlivě nastavena, nicméně tím, že stát ji ze zákona zcela odstranil, situaci ještě daleko zhoršil. Nyní totiž právem nebyli poškozeni poskytovatelé zdravotních služeb, ale samotné oběti nežádoucích účinků povinného očkování, tedy hlavně nezletilé děti jako je žalobce, kterým se v důsledku ignorace a striktně formalistického přístupu obecných soudů nedostalo žádného zadostiučinění za utrpěnou újmu. Argument odvolacího soudu, že nemůže nahrazovat nečinnost zákonodárce, je pak v rozporu se samotným smyslem analogie (*legis i iuris*) a navíc s ustálenou judikaturou. Obecné soudy by totiž dle Ústavního soudu měly vyplňovat mezery v právním řádu, resp. „vytvořit právo, které by bylo možno považovat za zákon v materiálním smyslu“.¹⁸

Ústavní soud v dalším ze svých rozhodnutí konstatoval, že soudy mají povinnost zabývat se *analogií iuris* a možnostmi aplikace obecných ekvitrních principů a zásad soukromého práva. Dle něho „každá právní úprava proto musí vyjadřovat respekt k obecným zásadám právním (principům), jako je důvěra v právo, právní jistota a předvídatelnost právních aktů, které strukturují právní řád demokratického právního státu, resp. jsou z něj odvoditelné. Na právní normy je nutno klást také požadavky obsahové, neboť v materiálním právním státě založeném na myšlence spravedlnosti představují základní práva korektiv, jak obsahu právních norem, tak i jejich interpretace a aplikace. Proto je úkolem soudce v podmínkách materiálního právního státu nalézt řešení, které by zajišťovalo maximální realizaci základních práv účastníků sporu, a není-li to možné rozhodnout v souladu s obecnou ideou spravedlnosti, resp. dle obecného přirozenoprávního principu.“¹⁹ V případě nezletilého tak soudy, potažmo stát v ochraně jeho zdraví a kompenzaci za utrpěnou újmu na zdraví v důsledku povinností stanovených státem, zcela selhaly.

Závěr a shrnutí

Nezletilý jako několikaměsíční kojeneček absolvoval povinné očkování tzv. hexavakcínou, v jehož důsledku nezvratně ochrnil na polovinu tvářičky. V tu dobu český právní řád neobsahoval explicitní právní úpravu, která by se na tento případ vztahovala, čímž mj. porušil své pozitivní závazky z Úmluvy o lidských právech a biomedicíně. Ministerstvo zdravotnictví ČR odmítlo nezletilému kompenzovat způsobenou újmu, protože dle něho neexistovalo žádné právní pravidlo, ze kterého by bylo možné odpovědnost státu dovodit. Když se nezletilý prostřednictvím svých rodičů obrátil s návrhem na obecné soudy, s odkazem na absenci pasivní legitimace státu (právě pro „chybějící právní úpravu“) neuspěl. Soudy tak nehleděly na smysl, účel a hodnoty právního řádu jako celku a postupovaly příliš formalisticky. Odmítly se zabývat možností právní analogie, neboť měly za to, že jim nepřísluší tvořit právo tam, kde byl zákonodárce nečinný. Postupovaly proto v rozporu s právem na ochranu zdraví, jakož i s ustálenou judikaturou a

¹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2006, sp. zn. IV. ÚS 611/05.

¹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 2. 11. 2009, sp. zn. II. ÚS 2048/09.

zásadami ekvity, na kterých stojí právní řád demokratického právního státu, jakými je svoboda, rovnost, důstojnost, právní jistota, legitimní očekávání, dobré mravy, zákaz zneužití práva apod.

V. Návrh

Na základě výše uvedeného žalobce navrhuje, aby Nejvyšší soud vyřešil v soudní praxi dosud nevyřešenou otázku – zda je za újmu na zdraví nezletilého způsobenou v důsledku povinného očkování v období mezi 1. 1. 2014 a účinností zákona o náhradě újmy způsobené povinným očkováním odpovědný stát, a v případě, že argumentaci žalobce přisvědčí, vyslovil v dané věci závazný právní názor v příslušném znění a vydal tento rozsudek:

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 12. 2. 2020, č. j. 13 Co 429/2019-156, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 19. 3. 2019, č. j. 17 C 40/2017-129, se zrušují a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

eventuálně

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 12. 2. 2020, č. j. 13 Co 429/2019-156, se zrušuje a věc se vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

██████████

zastoupen

Zuzanou Candigliota, advokátkou